

Представлена матрична модель має недоліки, що притаманні методам, які базуються на використанні концепції життєвого циклу напрямку діяльності (зокрема, труднощі при визначенні галузевого ринку та ідентифікації стадій життєвого циклу напрямку діяльності, невизначеність тривалості етапів життєвого циклу). Проте її практична значущість полягає у тому, що вона надає можливість об'єктивної оцінки і прогнозування конкурентоспроможності напрямку діяльності, приймати рішення різних рівнів управління, спрямовані на зміцнення конкурентних позицій підприємств різного типу.

Література

1. *Ефремов В. С.* Стратегия бизнеса. Концепция и методы планирования. — М.: Финпресс, 1998. — 192 с.
2. *Фляйшер К.* Стратегический и конкурентный анализ. Методы и средства конкурентного анализа в бизнесе. — М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2005. — 541 с.

Яковлев А. І.,
докт. екон. наук, проф.,
зав. кафедрою економіки і маркетингу
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У теперішній час спостерігається швидке старіння знань. Темпи їх змін часом випереджують період навчання студента у ВНЗі. В результаті фахівець може кілька разів на протязі трудового життя змінювати не тільки місце роботи, а й професію. Тому постає задача змінення моделі підготовки фахівця. На відміну від вузької спеціалізації в НТУ «ХП» впроваджено гнучку модель спеціаліста XXI віку. Щоб виростити його пристосованим до життя, підготувати до необхідності вчитися самостійно все трудове життя.

У цьому зв'язку робиться наголос на глибоку фундаментально-гуманітарну підготовку, котра закладає необхідний базис знань. З урахуванням вимог часу посилені інформаційна, інноваційна, мовні підготовки, питання викладення інтелектуальної власності, лідерства у колективі. Такий підхід засновується, зокрема, на соціологічних опитуваннях студентів.

Значення		Стадія життєвого циклу		
		Впровадження	Зростання	
Рівень конкурентоспроможності напрямку діяльності	Дуже високий	1 і вище	Зростання; Потреба у ресурсах; Пошук шляхів лідирування; Максимізація інвестицій; Агресивне збільшення ринкової частки; Збільшення дослідницьких робіт	Зростання; Інвестування; Пошук шляхів лідирування; Агресивне збільшення ринкової частки; Збільшення дослідницьких робіт
	Високий	0.8	Вибіркове зростання; Потреба у ресурсах; Пошук шляхів лідирування у сегментах; Підтримка та розвиток сильних сторін через інвестування	Зростання; Пошук шляхів лідирування у сегментах; Підтримка сильних сторін Контрольоване інвестування Збільшення дослідницьких робіт
	Середній	0.6	Вибіркове зростання; Потреба у ресурсах; Оцінка потенціалу для лідирування через сегментацію; Визначення слабостей та запобігання їм; Підтримка сильних сторін через контрольоване інвестування	Стабілізація Визначення зростаючих сегментів Вибіркове інвестування; Скорочення в окремих напрямках; Захист ринкової частки; Диференціація, спеціалізація
	Низький	0.4	Стабілізація; Пошук нових сегментів	Стабілізація; Пошук ніш; Розгляд варіанга виходу
	Дуже низький	0.2	Стабілізація; Пошук нових сегментів; Пошук нових напрямків діяльності; Скорочення; Відмова	Стабілізація; Пошук ніш; Пошук нових напрямків діяльності; Планове скорочення
		0		

Рис. 1. Матриця «рівень конкурентоспроможності напрямку діяльності —

напрямку діяльності

Зрізність	Запасад	1
Вибіркове зростання; Підтримка та захист ринкової частки; Контрольоване інвесту- вання; Підтримка позицій; Надання пріоритету розвитку	Мінімізація інвестицій; Дезінвестування; Збільшення цін; Утримання позицій	і вище Дуж високий
Вибіркове зростання; Стабілізація; Захист ринкової частки Вибіркове інвестування; Захист позицій; Надання пріоритету розвитку Економія на витратах	Мінімізація інвестицій, дезінвестування; Утримання позицій; Оптимізація структури витрат; Підвищення цін	0,8 Високий
Стабілізація; Захист ринкової частки в окремих сегментах; Захист та утримання позицій; Економія на витратах; Диференціація, спеціалізація; Стабілізація цін	Мінімізація інвестицій, дезінвестування; Відмова від утримання ринкової частки; Оптимізація структури витрат; Плановий вихід	0,6 Середній
Стабілізація; Пошуки ніш; Захист рентабельних сегментів; Розгляд варіанта виходу	Скорочення асортименту; мінімізація інвестицій; позиція відмови або плановий вихід	0,4 Низький
Стабілізація; Пошук нових напрямків діяльності; Розгляд варіанта виходу	Ліквідація; Швидкий вихід	0,2 Дуже низький
		0

Рівень конкурентоспроможності напрямку діяльності

стадія життєвого циклу» (варіанти стратегічних рішень, що приймаються)

Фундаменталізація освіти забезпечує системність і глибину знань з одночасною економією часу навчання. В основу фундаментальних дисциплін покладаються математика, інформатика, соціологія, фізична культура. Посилюється математична підготовка майбутнього фахівця. В результаті він оволодіє методологією розробки економіко-математичних моделей, методами їх статистичної перевірки та ін. Це дозволяє йому передбачати явища і процеси у природі та суспільстві.

Результати фундаменталізації досягаються, коли центром світобудови стає людина. В цьому зв'язку другим аспектом освіти є її гуманізація. Вона являє собою сутність соціально-філософських, соціокультурних, гносеологічних, психологічних поглядів, визначаючих цілі і задачі вищих навчальних закладів у підготовці і удосконалення майбутнього спеціаліста як творчої особистості. Основною метою гуманізаційної освіти є всебічний розвиток особистих якостей студента, щоб вже на студентській лаві визначити його схильності, здібності, можливість бути лідером колективу. Виховання студента засновується на принципах системності, єдності навчання і виховання, плюралізму думок, науковості світського виховання, гуманізму.

Приділяється підвищена увага людському фактору, від якого на сьогодні багато в чому залежить успіх економіко-управлінських рішень. Гуманізація освіти вносить новий елемент в педагогіку навчання у вищій школі. Вона засновується на креативній педагогіці, креатології, як науки про творчість навчання. Студент стає не лише слухачем, а партнером педагога вищої школи, з котрим разом підключається до пошуку нового. В науковому плані гуманізація освіти являє собою процес творчого забезпечення викладачів і студентів, в процесі якого розкриваються і примножуються їх здібності до самостійного пошуку інформації та істини, творчого мислення і прийняття сміливих рішень, освіти на протязі усього життя, охороні і примноженню природи, поваги та любові до людини. Гуманістична парадигма освіти становить у центр учбового процесу особистість студента і гуманізує її.

Однак, треба встановити оптимальну кількість гуманітарних дисциплін. Деякі з них, наприклад «Історія України» носять шкільний характер і нам здається, можуть бути перенесені до шкільної програми. Ряд дисциплін цього циклу можуть викладатися факультативно.

Що стосується мовної підготовки, то виходячи з реалій, нам здається, що майбутній фахівець повинен досконало володіти

державною мовою і однією з іноземних. У більшості випадків — англійською, оскільки у всьому світі розмовляють на діловій англійській мові.

Звичайно, в моделі спеціаліста суттєву увагу приділено удосконаленню спеціальній підготовці. Її основи закладені в програмах зі спеціальності «Економіка підприємства», розроблених у КНЕУ ім. В. Гетьмана, і можуть бути з успіхом застосовані у інших вузах України. Выглядає доцільним посилити практичну підготовку майбутніх фахівців. Один з напрямків полягає в упорядкуванні часу, відведеного на виробничі практики, і джерела їх фінансування. На сьогодні практично направлення на місця практики залежить від особистих контактів викладачів вузів і керівників підприємств, організацій. Це не завжди дає можливість повноцінного проведення студентської практики.

Інший напрямок — відновити для частини студентів, що спеціалізуються з «Економіки підприємства» фах інженера-економіста. Такі фахівці швидше адаптуватимуться до умов конкретного виробництва. Пропонується готувати їх для промисловості за трьома комплексними напрямками, передбаченими останнім переліком наукових спеціальностей ВАК України на здобуття наукових ступенів і присвоєння вчених звань з економічних наук (з економіки та управління підприємствами за видами економічної діяльності) а саме: добувна промисловість; переробна промисловість; виробництво та розподілення електроенергії, газу, пару та води.

Доцільним здається прийняти до уваги пропозиції ряду фахівців щодо підготовки двох видів магістрів: магістр-практик зі строком підготовки до п'яти років і магістр-дослідник зі строком підготовки до шести років. Обидва вони знайдуть своє місце в економічній діяльності.

Нова модель фахівця визначила і необхідність перегляду позицій до формування учбових планів. В них на 15—17 відсотків скорочені аудиторні заняття. Відповідно, збільшився час для самостійної роботи студента. Це сприяло оптимальному співвідношенню між аудиторним та не аудиторним навантаженням. Вирівняно тривалість осіннього та весняного семестрів. Тепер вони складають по 15 тижнів кожний, в той час, як раніш їх тривалість складала відповідно 17 і 18 тижнів. В кожному семестрі передбачені два вільних від занять тижня для проведення модульного контролю, роботи викладачів зі студентами поза розкладом, проведення спільних свят і т. ін.

Все це наближає нас до переходу навчання за умовами Болонського процесу, європеїзації навчання. Однак слід активніше впливати на керівництво Болонського процесу з боку вітчизняних фахівців. В Україні накопичило чимало цінних здобутків в підготовці спеціалістів у вищій школі, які могли б запозичити в Європі.